

**COMPTABILITAT DE COOPERATIVES: DEL NET
PATRIMONIAL A L'EXIGIBLE. EFECTE EN ELS ESTATS
FINANCERS COOPERATIUS**

Iolanda Montegut
Ramon Saladrigues
Universitat de Lleida
Comissió de Cooperatives de l'ACCID

III CONGRÉS CATALÀ DE COMPTABILITAT I DIRECCIÓ
11 i 12 de juny de 2007
Barcelona, ESADE

COMPTABILITAT DE COOPERATIVES: DEL NET PATRIMONIAL A L'EXIGIBLE. EFECTE EN ELS ESTATS FINANCERS COOPERATIUS

RESUM

Aquest treball exposa la problemàtica de la classificació de les aportacions al capital cooperatiu tot analitzant les implicacions de la NIC 32 i l'IFRIC 2 i les principals solucions per pal·liar l'efecte d'aquestes normes. La distinció entre el capital permanent i el capital variable determina la seva adscripció com a instrument de patrimoni o com a passiu financer, i els estats financers cooperatius han de recollir la nova realitat del capital cooperatiu. L'estudi analitza com aquesta dualitat del capital cooperatiu queda reflectit en l'esborrany de comptes anuals de les societats cooperatives que recentment ha fet públic l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes.

Paraules clau: cooperatives, capital variable, estats financers, instrument de capital

1.- INTRODUCCIÓ

Un dels principals debats que en els darrers anys s'ha instaurat al voltant del món cooperatiu ha estat el tractament de les aportacions al capital cooperatiu, en el sentit de si el capital de les cooperatives ha de ser considerat com un instrument de patrimoni o com un element de passiu. En realitat aquest és un antic debat que es feia evident en el diferent tractament que coexistia en les pràctiques comptables en el marc cooperatiu internacional, atès que mentre uns països consideraven les aportacions al capital cooperatiu com un passiu (els EEUU, per exemple), altres països les consideraven com un instrument de patrimoni (Europa continental). Tanmateix, aquestes diferències en el tractament comptable, que eren estudiades des de la perspectiva de l'harmonització comptable internacional, van passar a esdevenir un problema real de primer ordre amb la NIC 32 "Instruments financers: presentació i informació a revelar" i amb l'assumpció de les normes de l'IASB per part de la Unió Europea.

L'argument central de la problemàtica resideix en el fet que la normativa de l'IASB entén que el capital de les societats està constituït per les aportacions dels socis que esdevenen formes permanents de fons propi. Alguns països, per tal de donar compliment al principi cooperatiu de lliure adhesió i baixa voluntària, havien estructurat ordenaments a l'entorn d'un capital variable, que es modifica atenent a l'entrada o sortida de socis, però sense que la seva xifra global figuri en els estatuts de la cooperativa. Ara, amb la normativa de l'IASB, el capital variable deixa de ser considerat com un instrument de patrimoni per esdevenir un passiu.

La transició en el tractament de les aportacions al capital cooperatiu haurà durat, a la pràctica, un període de més de set anys, des del juny de 2002, data en que es publica l'esborrany de la NIC 32, al 2009 data màxima fins a la qual les nostres cooperatives podran mantenir el capital exigible al net patrimonial. La NIC 32 va ser revisada el 2003 i, amb l'objectiu d'aclarir l'aplicació de la NIC 32 a les societats cooperatives, el Comitè d'Interpretacions de les Normes Internacionals d'Informació Financera (IFRIC) va treure, el juny de 2004, l'esborrany del que esdevindria l'IFRIC 2, "Aportacions de socis d'entitats cooperatives i instruments similars". Aquestes dues normes – i l'adaptació del PGC a les mateixes- marquen el canvi de rumb en el tractament comptable del capital cooperatiu.

Aquest treball té un objectiu doble. Per una part, analitzar aquesta transició en el tractament comptable del capital cooperatiu, retrocedint a l'origen real del problema – tot presentant les característiques mixtes del capital cooperatiu-, arribant a la solució finalment adoptada, i aportant possibles solucions en aquells casos on el legislador encara no s'ha pronunciat. Atès que la solució adoptada ha de tenir una plasmació en els estats financers, la segona part d'aquest treball té per objectiu analitzar l'esborrany de comptes anuals de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes.

L'article s'estructura de la següent manera: un cop presentada la problemàtica general, l'apartat 2 exposa les característiques del capital cooperatiu que podrien determinar la seva adscripció als instruments de patrimoni o al passiu exigible. Posteriorment l'apartat 3 exposa en primer lloc la normativa en relació al capital cooperatiu -la NIC 32, l'IFRIC 2 i el PGC, que en general aposta per classificar com un passiu exigible les aportacions dels socis cooperatius- i, en segon lloc, exposa com la normativa específica cooperativa intenta adaptar-se als canvis en el tractament comptable del capital. L'apartat 4

reflexiona sobre els estats financers de les cooperatives a partir de l'esborrany de comptes anuals de l'ICAC. Finalment, a l'apartat 5 6s presenten les conclusions.

2-. LA NATURA DE LES APORTACIONS AL CAPITAL COOPERATIU

Entre les característiques específiques de les aportacions al capital cooperatiu es poden citar les següents:

1-. El capital és variable: és conseqüència del principi cooperatiu de porta oberta, que permet que el soci entri i surti de la cooperativa d'acord amb la seva voluntat. Amb un capital variable, l'entrada de nous socis requereix menys procediments legals i fa més àgils els tràmits d'entrada. La sortida del soci amb el rescat de les aportacions per part del soci sense que la societat tingui el dret d'oposició, és la particularitat que diferencia les aportacions al capital cooperatiu de les aportacions a altres formes societàries. És, també, la característica que imprimeix al capital cooperatiu l'etiqueta d'"exigible". Amb tot, i per salvaguardar la garantia a tercers, s'estableixen algunes limitacions per tal que el soci que abandoni la cooperativa es faci càrrec de la seva part corresponent de les pèrdues de la societat.

2-. La dotació a reserves de caràcter indisponible està sotmesa a una legislació exigent que permet capitalitzar les societats cooperatives contrarestant la variabilitat del capital. En la pràctica, doncs, les reserves són el veritable net patrimonial de les cooperatives, que no retornen al soci.

3-. Una altra característica de les aportacions al capital cooperatiu és que aquest capital no està lligat a drets polítics, el que atorga a les aportacions un component de finançament, més que d'estructura de poder. El fet que les aportacions puguin gaudir d'un interès prefixat reforça aquesta funció financera del capital cooperatiu.

4-. Finalment, el repartiment de resultat no s'efectua en funció de les aportacions sinó en funció de la contribució a l'activitat cooperativa.

Aquestes particularitats del capital cooperatiu fan que les aportacions tinguin característiques mixtes d'instruments de patrimoni i de passiu, el que dificulta la seva

adscripció a una determinada massa patrimonial i obliga a prendre un determinat enfocament si es vol emmarcar el capital de les cooperatives en un o altre costat. De fet, la mateixa IFRIC 2 assenyala que les aportacions dels socis en una cooperativa tenen “característiques de patrimoni, com el dret de vot i el de participació en el repartiment de dividends” a la vegada que “atorguen al tenidor el dret a sol·licitar el rescat en efectiu”, el que fa que tinguin característiques de passiu.

En general pot es pot afirmar que un l'enfocament jurídic, on prima la titularitat i la garantia front a tercers, classifica les aportacions al capital cooperatiu com un instruments de patrimoni (Gómez i Miranda, 2006), mentre que un enfocament econòmic, fonamentat en l'exigibilitat, classifica les aportacions al passiu al existir el dret de rescat (Villacorta, 2002).

El següent quadre resumeix aquest doble component d'instrument de patrimoni i de passiu de les aportacions al capital.

Taula 1. [anomenar](#)

Òptica d'anàlisi	Tractament clàssic	Instrument	
		de patrimoni (IP)	Passiu (P)
Tenidors	Propietaris: IP / prestataris: P	X	
Venciment	Sense venciment: IP / amb venciment: P	X	
Garantia front tercers	N'ofereixen: IP / no n'ofereixen: P	X	
Dret de vot	Dret de vot : IP / sense dret de vot: P	X	
Risc empresarial	Afectats per les pèrdues: IP / no afectats: P	X	
Exigibilitat	No exigibles: IP / Exigibles: P		X
Remuneració	En funció dels resultats: IP / interès prefixat: P	X	X

(Gómez i Miranda, 2006)

La taula 1 mostra la particularitat del capital cooperatiu, que té moltes característiques d'instrument de patrimoni tot i que, a la vegada, és exigible en la mesura que hi ha una obligació contractual de lliurar efectiu o un altre actiu si el soci dissident sol·licita el reemborsament de les aportacions.

3.- LA NORMATIVA

3.1.- Normativa internacional i el PGC

La NIC 32 “Instruments financers: presentació i informació a revelar” classifica entre passiu i instrument de patrimoni. Els paràgrafs 15 i 18 de la norma fan referència a la preeminència del fons sobre la forma.

El paràgraf 15 indica que *“L'emissor d'un instrument financer el classificarà en la seva totalitat o en cadascuna de les seves parts integrants, en el moment del seu reconeixement inicial, com un passiu financer, un actiu financer o un instrument de patrimoni, de conformitat amb el fons econòmic de l'acord contractual i amb les definicions de passiu financer, d'actiu financer i d'instrument de patrimoni”*.

El paràgraf 18 diu: *“Serà el fons econòmic d'un instrument financer, enlloc de la seva forma legal, el que ha de guiar la seva classificació en el balanç de l'entitat. Habitualment, el fons i la forma solen coincidir, encara que no sempre ho fan. Alguns instruments financers prenen la forma legal d'instruments de patrimoni però en el fons són passius, mentre que altres poden combinar característiques associades amb instruments de patrimoni i passius financers.”*

El mateix paràgraf 18, a l'apartat b) diu *“Un instrument financer que doni al tenidor el dret a tornar-lo a l'emissor, a canvi d'efectiu o un altre actiu financer (un «instrument amb opció de venda»), és un passiu financer. (...) L'existència d'una opció, a favor del tenidor, que li permet tornar l'instrument a l'emissor a canvi de diner o un altre actiu financer, significa que l'instrument amb opció de venda compleix la definició de passiu financer. Per exemple, els fons mutuels a prima variable, els fons d'inversió, les associacions per a la inversió i algunes entitats cooperatives, poden concedir als seus propietaris o partícips el dret a rebre el reemborsament de les seves participacions en qualsevol moment, per un import efectiu igual a la seva participació proporcional en el valor de l'actiu de l'emissor.*

Conseqüentment, si el soci pot exercir el rescab, el capital cooperatiu queda definit com un passiu.

L'IFRIC 2 concreta encara més el tractament de les aportacions al capital cooperatiu, i en el paràgraf 7 argumenta que *“les aportacions dels socis seran considerades patrimoni net si l'entitat té el dret incondicional a refusar el rescab de les mateixes”*. Per tant, si la societat cooperativa té la darrera paraula en decidir sobre si reemborsar o no les aportacions, aquestes esdevindran un instrument de patrimoni. En cas contrari, és a dir, si el rescab és automàtic, les aportacions seran considerades passiu financer.

El paràgraf 8 de l'IFRIC 2 deixa clar que el capital tindrà la consideració de passiu si el rescab no es pot portar a terme per problemes de liquidesa de la cooperativa. *“Les lleis locals, els reglaments o els estatuts de l'entitat poden imposar diferents tipus de prohibicions per al rescab de les aportacions dels socis, per exemple, establint prohibicions incondicionals o basades en criteris de liquidesa. Si el rescab estigués incondicionalment prohibit per la llei local, pel reglament o pels estatuts de l'entitat, les aportacions dels socis seran classificades com a patrimoni net. No obstant, les aportacions dels socis no integraran el patrimoni net si les citades clàusules de la llei local, del reglament o dels estatuts de l'entitat prohibeixen el rescab únicament si es compleixen (o es deixen de complir) certes condicions -com ara restriccions en funció de la liquidesa de l'entitat.”*

Finalment, el paràgraf 9 es referix a la prohibició incondicional del rescab: *“La prohibició incondicional podria ser absoluta, de manera que tots els rescabs estiguin prohibits. Tanmateix, la prohibició incondicional també podria ser parcial, de manera que es vetés el rescab de les aportacions dels socis si aquest provoqués que el número d'aportacions o el capital desemborsat que representin se situïn per sota d'un determinat nivell. En aquest cas, les aportacions dels socis per sobre del nivell a partir del qual s'apliqui la prohibició de rescab seran passius, excepte que l'entitat tinguis un dret incondicional a rebutjar el rescab, en els termes establerts en el paràgraf 7. En alguns casos, el número d'aportacions o l'import del capital desemborsat subjecte a la prohibició de rescab pot variar en el temps. Aquestes variacions donaran lloc a una transferència entre passiu financer i patrimoni net.”*

En el tractament del capital, el Pla General de Comptabilitat aplica fidelment la normativa internacional. En particular, la norma de valoració núm.9.3 indica que *“els instruments financers emesos, ocorreguts o assumits es classificaran com a passius*

financers sempre que d'acord amb la seva realitat econòmica suposin per e l'empresa una obligació contractual, directa o indirecta, de lliurar efectiu o un altre actiu financer, o d'intercanviar actius o passius financers amb tercers en condicions potencialment desfavorables..." i segueix en una clara referència a les aportacions dels socis cooperatius "... tal com un instrument financer que prevegi la seva recompra obligatòria per part de l'emissor, o que atorgui al tenidor el dret a exigir a l'emissor el seu rescat en una data i per un import determinat o determinable, o a rebre una remuneració predeterminada sempre que hi hagin beneficis distribuïbles. En particular, determinades accions rescatables o participacions sense vot". Novament, doncs, el dret al rescat, torna a ser l'element central en la classificació de les aportacions al capital cooperatiu.

La NIC 32 i l'IFRIC 2, així com la seva plasmació al Pla General de Comptabilitat, acoten definitivament la problemàtica del tractament comptable del capital cooperatiu. Tot i que reconeixen que les aportacions al capital de les cooperatives tenen característiques d'instrument de patrimoni - com el dret de vot i el de participació en el repartiment de dividendes- l'IASB se centra exclusivament en el fet que hi hagi un dret irrevocable a refusar el reemborsament per part de l'entitat. Es tracta d'una visió restringida de l'exigibilitat, perquè encara que el soci tingui el dret individual de sol·licitar el reemborsament de les participacions en cas de baixa, ni les participacions tenen una data de venciment, ni és previsible que els socis abandonin la cooperativa en massa, ni la renúncia a ser soci de la cooperativa és equivalent a l'abandonament de les altres formes societàries amb ànim de lucre, perquè quan el soci abandona la cooperativa renúncia a la participació en les reserves.

3.2.- Adaptació de les lleis cooperatives

Donat el canvi en el tractament comptable del capital, és necessari que les lleis de cooperatives siguin creatives i aportin instruments per salvar els problemes de descapitalització i solvència de les societats cooperatives.

Les alternatives que han tingut més acceptació són les següents:

- 1-. Aportacions en les que el reemborsament pugui ser refusat incondicionalment
- 2-. Establiment i augment del capital mínim

3-. Afavorir el tràfic de les aportacions al capital

3.2.1-. Aportacions en les que el reemborsament pugui ser refusat incondicionalment

La nova redacció de l'article 45 de la Llei 27/1999, de 16 de juliol de cooperatives ja contempla dues possibilitats:

a). Que el capital social estigui constituït per aportacions obligatòries i voluntàries dels socis que podran ser:

a1) Capital variable: aportacions amb dret a reemborsament en cas de baixa.

a2) Capital fix: aportacions en les que el reemborsament, en cas de baixa, pugui ser refusat incondicionalment pel consell rector, això és, aportacions no reemborsables.

b). Que als estatuts de la societat es puguin limitar las devolucions de cada exercici a un percentatge determinat del capital social. Així quan en un exercici econòmic l'import de la devolució de les aportacions superi el percentatge de capital social que als estatut es fixi, els nous reemborsaments estaran condicionats a l'acord favorable del Consell Rector.

Aquesta ha estat la principal resposta de la llei de cooperatives a la NIC 32 i l'IFRIC 2. És veritat que es tracta d'una solució que limita en part el dret de rescat del soci, però cal tenir en compte que les aportacions no reemborsables no significa que no les puguin tornar, sinó que el consell rector "pot refusar" el rescat.

3.2.2-. Establiment i augment del capital mínim

Una altra possibilitat seria establir un capital mínim, per sota del qual no pot haver-hi reemborsament. La Llei de Cooperatives de Catalunya estableix que el capital mínim per tal que es pugui constituir la societat cooperativa és de 3.000 euros. Un augment del capital mínim, augmentaria el capital fix que esdevindria net patrimonial i reduiria el capital variable.

3.2.3-. Afavorir el tràfic de les aportacions al capital

Qualsevol tipus de societat ha de plantejar-se com s'estableixen les aportacions al capital i de quina manera el soci pot sortir-ne de la mateixa. En una SA, i en general en les societats de capital inversió, la no exigibilitat de les accions va lligada a la seva transmissió, de tal manera que el soci sortint no rep els fons de la societat sinó del nou soci entrant, creant-se un mercat secundari. D'aquesta manera les accions d'una societat de capital inversió, que no són exigibles, són una inversió líquida gràcies precisament a la transmissibilitat.

El règim de les societats cooperatives, però, no estava pensat per a que les aportacions es puguin transmetre. Primer cal reunir les condicions de soci de la societat, i això impossibilita la transmissibilitat a les persones alienes a la societat i, en conseqüència, la creació d'un mercat secundari (Pastor, 2006: 112). La sortida del soci de la cooperativa s'assegura, no per la transmissió de les aportacions, sinó per la possibilitat d'una devolució, reemborsament o rescab.

És veritat que fer negociables les aportacions, això és, convertir-les en un títol sense venciment i assegurar que hi hagi un mercat secundari és una opció molt complexa per les particularitats del règim cooperatiu. Tanmateix, convertir les aportacions en títols negociables, no exigibles, i facilitar que la resta de socis pugui assumir les aportacions del soci sortint, podria ser una possible solució per tal que el capital cooperatiu figuri al net patrimonial.

La reforma de l'article 51.7 de la Llei de Cooperatives proposa que les aportacions al capital social dels nous socis s'hagin d'efectuar preferentment a través de l'adquisició d'aquelles aportacions els titulars de les quals hagin sol·licitat la baixa. Això crearia una mena de mercat secundari. És clar que pot donar-se que hi hagin socis sortints i no hi hagin peticions d'entrada. La possibilitat d'adquisició d'aportacions pròpies i la dotació d'una reserva per al reemborsament del capital social evitarien la vulneració del principi de portes obertes.

Com s'observa, totes i cada una de les solucions anteriors intenten superar el capital variable cooperatiu i cerquen un capital més estable.

Un cop presentada la problemàtica de les aportacions al capital cooperatiu, els paràgrafs que segueixen pretenen aportar al lector informació a propòsit de la materialització d'aquesta problemàtica en els estats financers de les societats cooperatives.

4.- EFECTES EN ELS ESTATS FINANCERS COOPERATIUS

La Llei 16/2007 de reforma mercantil i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable, a més de modificar el Codi de Comerç, la Llei de Societats Anònima, la Llei de Societats de Responsabilitat Limitada i l'Impost de Societats, estableix, en la seva disposició addicional quarta, la reforma de la Llei 27/1999 de 16 de juliol de Cooperatives, que modifica una sèrie d'articles amb la finalitat de solucionar la problemàtica generada al voltant del capital social, apareguda per l'adopció de la NIC 32 i la CINIFF 2.

Per altra banda, algunes Comunitats Autònomes tenen competències transferides en matèria de cooperatives i compten amb una llei de cooperatives específica. Aquest es el cas de Catalunya, on s'aplica la Llei 18/2002, de 5 de juliol, modificada per la Llei 10/2003.

En un altre ordre de coses, l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes s'ha pronunciat sobre els models de balanç, compte de pèrdues i guanys, estats de canvis en el patrimoni net, estat de fluxos d'efectiu i memòria d'una societat cooperativa a partir de l'entrada en vigor del nou PC.

La disposició transitòria cinquena sobre desenvolupament normatiu en matèria comptable del Nou Pla General de Comptabilitat aprovat per Real Decret 1514/2007 de 16 de novembre estableix que *“Les entitats que realitzin activitats no mercantils que estiguin obligades per les seves disposicions específiques a aplicar alguna adaptació del Pla General de Comptabilitat, seguiran aplicant les seves respectives normes d'adaptació en els termes que estableix el paràgraf anterior, estant obligades a aplicar els continguts del PGC o en el seu cas del PGC de Pimes, en tots aquells aspectes que han estat modificats. S'haurà de respectar en tot cas, les particularitats que en relació amb la comptabilitat d'aquestes entitats estableixin, les seves disposicions específiques”*.

Per tant, i tal i com ha quedat palès a la Consulta 3 publicada al butlletí de l'ICAC (BOICAC núm. 76, desembre 2008), es mantenen en vigor les normes sobre els

aspectes comptables de les Societats Cooperatives, aprovades per l'ordre ECO/3614/2003 de 16 de desembre.

Amb l'objecte d'aclarir el contingut dels documents que componen els Comptes Anuals de les societats cooperatives després de l'entrada en vigor del Nou Pla General de Comptabilitat, i fins que no es revisin i modifiquin les normes comptables de les societats cooperatives, l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC), estableix el contingut dels estats financers per als exercicis que s'inicien a partir del 1 de gener de 2008.

Així la Consulta núm.8 de l'ICAC (març de 2009) estableix que les cooperatives hauran d'elaborar tots aquells documents que s'estableixen a l'article 34 del Codi de Comerç, a excepció de que es vulguin acollir a la normativa de les societats mercantils o vulguin aplicar el PGC per a Pimes.

Les normes d'adaptació de l'any 2003 continuen en vigor, tot i que els criteris pels que s'estableixen la delimitació entre fons propis i fons aliens, podran seguir aplicant-se fins els 31 de desembre de 2009. Per tant, tret del capital temporal, procedent de l'admissió d'aportacions derivades de l'establiment de vincles socials de duració determinada, que expressament es qualifiquen com un passiu per les citades normes, les societats cooperatives podran mostrar el capital social dins els fons propis. Igualment s'estableix que, fins a 31 de desembre de 2009 les cooperatives haurien d'utilitzar la quarta i quinta part del PGC 2007, sense perjudici de poder seguir aplicant el quadre de comptes i les definicions i relacions comptables de les normes d'adaptació, sempre que el seu contingut no sigui contrari al que es recull en el nou PGC 2007. En relació amb la memòria, les societats cooperatives hauran d'incloure la informació exigida pel nou PGC, la informació específica prevista a les normes d'adaptació de l'any 2003 i la que es requereixi per la normativa substantiva que els resulti d'aplicació.

A més l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (ICAC) ha publicat el 30 de març els esborranys dels models de comptes anuals per a les societats cooperatives (normals i abreujats) que s'han d'utilitzar a partir del 2008.

La taula 2 mostra l'estructura del net patrimonial i el passiu segons l'esborrany de balanç per a les cooperatives de l'ICAC.

Taula 2: Patrimoni net i passiu

PATRIMONIO NETO Y PASIVO	NOTAS de la MEMORIA	200X	200X-1
A) PATRIMONIO NETO			
A-1) Fondos propios.			
I. Capital.			
1. <i>Capital escriturado.</i>			
2. <i>(Capital no exigido).</i>			
II. Reservas			
1. <i>Fondo de reserva obligatorio</i>			
2. <i>Fondo de reembolso o actualización</i>			
3. <i>Reservas estatutarias</i>			
4. Otras reservas.			
III. Resultados de ejercicios anteriores.			
1. Remanente.			
2. (Resultados negativos de ejercicios anteriores).			
IV. Otras aportaciones de socios.			
V. <i>Excedente de la cooperativa (positivo o negativo).</i>			
VI. <i>(Remuneraciones al capital a cuenta y retorno cooperativo a cuenta entregados en el ejercicio).</i>			
VII. <i>Fondos capitalizados.</i>			
VIII. Otros instrumentos de patrimonio neto.			
A-2) Ajustes por cambios de valor.			
I. Activos financieros disponibles para la venta.			
II. Operaciones de cobertura.			
III. Otros.			
A-3) Subvenciones, donaciones y legados recibidos.			
B) PASIVO NO CORRIENTE			
I. Deudas con características especiales a largo plazo.			
1. <i>“Capital” reembolsable.</i>			
2. <i>Acreeedores por “Capital” temporal a largo plazo.</i>			
3. <i>Otras deudas con características especiales a largo plazo.</i>			
II. Provisiones a largo plazo.			
1. Obligaciones por prestaciones a largo plazo al personal.			
2. Actuaciones medioambientales.			
3. Provisiones por reestructuración.			
4. <i>Fondo de educación, formación y promoción.</i>			
5. Otras provisiones.			
III. Deudas a largo plazo.			
1. Obligaciones y otros valores negociables.			
2. Deudas con entidades de crédito.			
3. Acreeedores por arrendamiento financiero.			
4. Derivados.			
5. Otras participaciones a largo plazo.			
6. Otros pasivos financieros.			
III. Deudas a largo plazo con empresas del grupo, asociadas y socios.			
1. Deudas con empresas del grupo.			
2. Deudas con empresas asociadas.			
3. Deudas con socios.			
IV. Pasivos por impuesto diferido.			
V. Periodificaciones a largo plazo.			
C) PASIVO CORRIENTE			
I. Deudas con características especiales a corto plazo.			
1. <i>“Capital” reembolsable.</i>			

<i>2. Acreedores por "Capital" temporal a corto plazo.</i> <i>3. Otras deudas con características especiales a corto plazo.</i> II. Pasivos vinculados con activos no corrientes mantenidos para la venta. III. Provisiones a corto plazo. <i>1. Fondo de educación, formación y promoción.</i> 2. Otras provisiones a corto plazo. IV. Deudas a corto plazo. 1. Obligaciones y otros valores negociables. 2. Deudas con entidades de crédito. 3. Acreedores por arrendamiento financiero. 4. Derivados. 5. Otras participaciones a corto plazo. 6. Otros pasivos financieros. V. Deudas a corto plazo con empresas del grupo, asociadas y socios. 1. Deudas con empresas del grupo. 2. Deudas con empresas asociadas. 3. Deudas con socios. VI. Acreedores comerciales y otras cuentas a pagar. 1. Proveedores 2. Proveedores, empresas del grupo y asociadas. 3. Acreedores varios. 4. Personal (remuneraciones pendientes de pago). 5. Pasivos por impuesto corriente. 6. Otras deudas con las Administraciones Públicas. 7. Anticipos de clientes. VII. Periodificaciones a corto plazo. TOTAL PATRIMONIO NETO Y PASIVO (A + B + C)			

Les societats cooperatives podran aplicar els models de comptes anuals abreujats sempre que compleixin els requisits. Tot i això cal tenir present que no podran aplicar el PGC per a PIMES o Microempreses, aquelles entitats, també cooperatives, que presentin alguna de les següents característiques:

- Aquelles entitats que hagin emès valors admesos a cotització en mercats regulats.
- Aquelles que formen part d'un grup de societats que formulin comptes anuals consolidats.
- Aquelles empreses que la seva moneda funcional no sigui l'euro.
- Les entitats financeres que captin fons del públic assumint obligacions respecte els mateixos.

A continuació analitzarem algunes de les novetats més rellevants que presenta l'esborrany de l'ICAC de comptes anuals de cooperatives.

És al patrimoni net i passiu del balanç de situació on es produeixen els canvis més significatius, atès que el capital social cooperatiu el podem trobar tant al patrimoni net com al passiu.

Les aportacions efectivament realitzades pels socis de la cooperativa es registraran dins l'apartat de Fons Propis i, per tant, formaran part del patrimoni net, només si la societat té el dret incondicional a refusar el reemborsament de les aportacions, i sempre que no presentin cap tipus de remuneració obligatòria. En aquest cas figurarà l'import del capital subscrit "*Capital escripturat*" i amb signe negatiu la part pendent del mateix d'exigir el desemborsament "*Capital no exigít*". Les despeses associades a l'emissió es reconeixeran dins les reserves voluntàries, amb signe negatiu en el moment de la constitució de la mateixa.

En cas contrari poden donar-se dues situacions:

a). Quan la cooperativa no puguin refusar el reemborsament al soci que vulgui donar-se de baixa de a la cooperativa, les aportacions es consideraran passiu i es registraran en el passiu no corrent o en el passiu corrent en funció del seu venciment, és a dir, depenent de si l'obligació de reemborsar és a llarg o a curt termini: "*capital reeemborsable*".

b). Quan el capital que aporta el soci a la cooperativa està subjecte a retribució. Si la remuneració es considera obligatòria, aquest fet per sí mateix originarà la qualificació de les aportacions al capital social com un passiu financer, independentment de que el capital social sigui o no reemborsable. En aquest cas, és a dir, quan el capital que s'està retribuït figura al passiu, les retribucions seran despeses financeres. Per tant, s'afegirà al compte de resultats, una partida després del resultat de l'exercici i abans de determinar l'excedent cooperatiu anomenada "*Interessos de les aportacions al capital i altres fons*".

Per contra, si el capital que es vol retribuir és un compte de patrimoni (quan es tracti de remuneracions no obligatòries), les retribucions son distribucions al propietari.

Quan les aportacions al capital siguin classificades com a patrimoni net, es registraran pel seu valor raonable que generalment coincidirà amb el nominal del mateix menys les

despeses d'emissió, i si es dona el cas, menys les quantitats pendents de desemborsament.

Quan les aportacions al capital siguin classificades com un instrument de passiu es valoraran inicialment pel seu valor raonable que serà el preu de transacció, que equivaldrà a l'import de la contraprestació rebuda, ajustada amb les despeses de la transacció directament atribuïbles. Les valoracions posteriors seran a cost amortitzat.

La seva comptabilització serà la següent:

Si el capital forma part del patrimoni net, el seu moviment serà:

Tresoreria		
Socis desemborsament no exigits (si és el cas)		
Socis aportacions no dineràries pendents (si és el cas)	a	Capital escripturat

Si el capital forma part del passiu, el seu moviment serà:

Accions o participacions emeses considerades com passius financers pendents d'inscripció	a	Capital reemborsable

El capital social considerat com a passiu, escripturat i no exigít és comptabilitzarà:

Desemborsaments no exigits per capital social cooperatiu reemborsable	a	Accions o participacions emeses considerades com passius financers pendents d'inscripció

Quan aquest s'exigeixi es procedirà a l'anotació comptable:

Desemborsaments exigits per capital social cooperatiu reemborsable	a	Desemborsaments no exigits per capital social cooperatiu reemborsable

Quan es produeixi una reducció de capital, sigui per la baixa d'un soci o perquè ho decideixi l'assemblea, si el capital ha estat qualificat com a patrimoni net serà necessari el canvi de naturalesa de la partida, de forma que es transformarà en passiu.

Igualment, si les aportacions al capital social figuren al patrimoni net perquè el Consell Rector té la facultat de refusar el reemborsament al soci, però quan el soci sol·liciti la baixa, el Consell Rector no faci us de la seva facultat a refusar el reemborsament, aquestes aportacions també s'hauran de reclassificar com un passiu. La diferència entre la quantitat a reemborsar i el nominal de les aportacions serà considerada una operació amb el soci i per tant es registrarà directament al patrimoni net.

Per contra, si les aportacions han estat classificades al passiu, la diferència entre el valor a reemborsar i el nominal es registrarà al compte de resultats com un ingrés o una despesa financera. En aquest cas, els comptes a utilitzar serien "*Deutes a llarg termini o curt termini amb socis*", figurant al passiu no corrent o passiu corrent segons sigui el venciment a llarg o curt termini.

Pel que fa al capital temporal, com que aquest també està format per recursos de caràcter temporal que obté la cooperativa procedents de l'admissió d'aportacions derivades de l'establiment de vincles socials de duració determinada, la seva comptabilització es tractarà com un passiu, atès que es tracta d'una obligació de reemborsament, figurant el seu import a la partida "*Creditors per capital temporal a llarg termini*" si la obligació esdevé en el llarg termini, o bé "*Creditors per capital temporal a curt termini*" si la obligació esdevé en el curt termini.

Pel que fa a les reserves que genera la cooperativa, tant la Reserva Obligatòria com la Reserva Estatutària, formaran part del patrimoni net, ja que la cooperativa pot evitar el repartiment d'aquests fons. Per contra, el fons de Reemborsament o Actualització, com que s'utilitza per actualitzar les aportacions al capital, és comptabilitzarà en funció de la naturalesa del capital. Així, si el capital ha estat comptabilitzat com a patrimoni net, aquest fons figurarà dins els Fons Propis a l'apartat de reserves "*Fons de reemborsament o actualització*". Per contra, si el capital ha estat comptabilitzat com un passiu, l'import actualitzat serà qualificat com a major import del deute, "*Capital reemborsable*" formant part del Passiu no corrent o corrent en funció del venciment.

La seva comptabilització serà la següent:

Quan es doti la reserva legal o la reserva voluntària:

Resultat de l'exercici	a	Reserva legal
	a	Reserva voluntària

Quan es constitueixi uns fons de reemborsament, si forma part del patrimoni net:

Resultat de l'exercici	a	Fons reemborsable

Si per contra, el fons de reemborsament es troba al passiu:

Resultat de l'exercici	a	Capital reemborsable

Un altre element a tenir en compte són els fons subordinats. Aquests són participacions que emet la cooperativa per finançar-se. Com que es tracta d'un instrument financer que suposarà en el futur una obligació de pagament o de reemborsament, s'hauran de classificar com un passiu a l'apartat "*Altres participacions a llarg o curt termini*" o bé a l'apartat "*Altres deutes amb característiques especials a llarg o curt termini*". Tot i això, si es considera que no hi haurà una obligació de reemborsament, les participacions emeses podran ser classificades com a patrimoni net dins l'apartat "*Altres instruments de patrimoni*".

Una comptabilització ben diferent és la que fa referència al Fons d'Educació i Promoció Cooperativa. Aquest fons, regulat a la norma sexta de l'ordre ECO/3614/2003, de 16 de desembre, compren aquells imports que obligatòriament han de constituir les societats cooperatives amb la finalitat de realitzar activitats que beneficien els seus socis, treballadors i la comunitat en general.

Fins ara aquest fons no tenia una adscripció clara al net o al passiu del balanç (figurava a cavall entre els dos, de manera semblant als ingressos a distribuir en diferents exercicis i les provisions per a risc i despeses). Com ja hem vist, el Marc Conceptual de la Comptabilitat defineix passius com aquelles obligacions actuals sorgides de successos passats, dels quals l'empresa espera desprendre's de recursos que puguin produir beneficis o rendiments econòmics en el futur. D'acord amb aquesta definició i atenent al que estableix l'ICAC en la consulta 3 (BOICAC 76, desembre 2008), aquest fons es qualificarà com un passiu, formant part de les provisions a llarg o curt termini en funció del venciment.

La dotació al Fons d'Educació, Formació i Promoció afectarà al compte de resultats com una despesa “*Dotació al fons d'educació, formació i promoció*”. Contràriament, quan la cooperativa rebí subvencions, donacions, ajudes o ingressos provinents de sancions, que estiguin vinculades a aquest fons, l'import que rep l'entitat es considerarà com un ingrés de l'exercici i, per tant, d'exploració: “*Ingressos imputables al fons d'educació, formació i promoció*”. Igualment, quan es produeixi un reconeixement de l'excés del fons, aquest també originarà un ingrés al compte de resultats.

El Fons d'Educació, Formació i Promoció cooperativa es valorarà pel seu valor raonable, és a dir, per l'import que s'ha de dotar. La seva valoració posterior serà per l'import inicialment valorat, menys les aplicacions que es vagin fent d'aquest fons.

La seva comptabilització seria:

En el moment de la dotació del fons:

Dotació al fons d'educació,formació i promoció	a	Fons d'educació, formació i promoció

Quan s'apliqui el fons:

Fons d'educació, formació i promoció	a	Tresoreria

Quan a cooperativa rebí ingressos destinats a complir les funcions del fons, la comptabilització serà la següent:

Tresoreria	a	Ingressos imputables al Fons d'educació, formació i promoció

Pel que fa referència a la resta de fons aliens de la cooperativa, és a dir, obligacions, participacions, préstecs participatius, etc, aquests es classificaran com un passiu, ja que suposaran una obligació de reemborsament en el futur o una sortida de diners perquè s'han de retribuir.

5.- CONCLUSIONS

En aquest treball s'ha exposat la problemàtica de la classificació de les aportacions al capital cooperatiu tot analitzant les implicacions de la NIC 32 i l'IFRIC 2, les principals solucions per pal·liar l'efecte d'aquestes normes i el tractament comptable de les aportacions.

El capital fix serà considerat un instrument de capital, mentre que el variable serà un passiu financer. Aquesta doble natura del capital cooperatiu queda reflectida en l'esborrany de comptes anuals de les societats cooperatives que recentment ha fet públic l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes.

Després d'anys de debat ha arribat el moment en que el marc comptable no deixa dubtes del nou tractament de les aportacions al capital cooperatiu. En resposta a aquest nova normativa, les lleis de cooperatives s'han anat adaptant (tot i que aquest no és un procés del tot tancat, per exemple a Catalunya). Ara toca a les societats cooperatives prendre les seves decisions estratègiques, que fonamentalment passaran per trobar un correcte equilibri entre les aportacions sense dret de rescab o aquelles en les que la cooperativa pot refusar el rescab, i les aportacions amb dret de rescab.

BIBLIOGRAFIA

- GÓMEZ, P. i MIRANDA, M. (2006): La caracterización financiera y contable del capital social a la luz de los principios cooperativos. *REVESCO* núm.90, pp.7-27.
- ICAC. Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes. Consulta núm.3 (BOICAC núm.76, desembre 2008). Marc conceptual de la Comptabilitat. Normes sobre els aspectes comptables de les societats cooperatives. Fons d'Educació, Formació i Promoció.
- Llei 27/1999, de 16 de juliol, de Cooperatives
- Llei, 18/2002, de 5 de juliol, de Cooperatives de Catalunya.
- Llei 16/2007, de 4 de juliol, de reforma i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable.
- Ordre Eco, 3614/2003, de 16 de desembre, per la que s'aproven les normes sobre els aspectes comptables de les societats cooperatives
- PANIAGUA, M. (2006): El capital social cooperativo en derecho español y su armonización con las normas internacionales de contabilidad. *REVESCO*, núm.90, pp. 57-91
- PASTOR, M.C. (2006): La reforma del derecho contable y su repercusión en el régimen de los recursos propios de las sociedades cooperativas. *REVESCO*, núm.90, pp. 109-141.
- POLO, F. (2997): Impactos de las normas internacionales de información financiera en el régimen económico de las sociedades cooperativas. *REVESCO* núm.58, pp 83-108.
- VILLACORTA, M.A. (2002): Diferenciación entre fondos propios y ajenos. Premio para Trabajos Cortos de Investigación en Contabilidad "Carlos Cubilo Valverde". ICAC.